Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2015. – № 1(30)

УДК 339.9
JELF43

О.О. Мамалига, асп.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ

У статті розглянуто моделі трансформації економічної дипломатії, вивчаються внутрішні моделі економічної дипломатії країн та трансформація адміністративної моделі економіки до ринкової моделі економіки, виокремлюються пріоритетні економічні цілі дипломатії при трансформації економічних систем.

Ключові слова: *трансформаційна економіка; моделі економічної дипломатії країн; перехідна економіка; інструменти економічної дипломатії.*

Постановка проблеми. На початку XXI століття ідеологічні протиріччя у відносинах між державами відходять на другий план і в зовнішній політиці зростає роль економічної складової. Економізація дипломатичного процесу обумовлена активною участю країн у міжнародному поділі праці та тісною інтеграцією національних економік у світове господарство в умовах глобалізації. Через це сьогодні особливого значення набувають дипломатичні методи відстоювання національних економічних інтересів на світових ринках та в економічних відносинах з іншими країнами. Серед політиків і дослідників ці методи отримали назву "економічна дипломатія".

Наразі, економічна дипломатія стає дисципліною, що поєднує розуміння динаміки міжнародних відносин у політичних і економічних сферах, вона визначає розвиток їхніх взаємовідносин. Як особливий, пріоритетний вид дипломатії, економічна дипломатія перебуває в області перетину зовнішньої політики, зовнішньоекономічної діяльності держави і є засобом реалізації зовнішньої політики держави. Економічна дипломатія є своєрідним "вимірювальним приладом", за допомогою якого визначається рівень взаємовідносин між країнами. Тому, економіка набула центральної ролі у дипломатичних відносинах, межі між традиційними політичними і економічними дипломатичними діями стають більш тонкими і "економічна дипломатія" все більше використовується в області застосування класичної дипломатії.

Економічна дипломатія представляє собою спільну діяльність держави і бізнесу з реалізації національних економічних інтересів у системі світового господарства, що використовує інструментарій традиційної і сучасної

дипломатії, комплекс національних зовнішньоекономічних інститутів, регіональних структур і ставить перед собою мету підвищення міжнародної конкурентоспроможності країни, одержання вигід і конкурентних переваг на світовому ринку.

Нові виклики світової економіки потребують детального вивчення, а далі корегування та змін. Це стосується як внутрішньої економіки, так і міжнародних економічних відносин. Відповідно, виникає необхідність економічного обґрунтування етапів та методів переходу від адміністративної моделі економічної дипломатії до моделі демократичної, або іншими словами, моделі "підприємницької" економічної дипломатії відкритого типу. Тому результат економічної дипломатії відчувають на собі інвестори, суб'єкти підприємницької діяльності, які задіяні в системі міжнародних економічних відносин та зовнішньоекономічній діяльності. А тому, насамперед, в процесі трансформації моделей економічної дипломатії необхідно забезпечити важелі інтересів держави та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Наростання глобалізаційних процесів, в першу чергу економічних, мають двоїстий характер: з одного боку, вони відкривають нові перспективи для прискорення зростання економік і підвищення добробуту населення, в чому зацікавлені всі країни, а з іншого підсилюють невизначеність і нестійкість у світовому господарстві. Це викликає необхідність не тільки вдосконалення традиційних інструментів міжнародного співробітництва, але й пошуків нових, адекватних мінливим умовам економічної взаємодії між державами. У цьому зв'язку питання економічної дипломатії стають особливо актуальними, тому що для стійкого розвитку національної економіки необхідно дотримуватися вимог по забезпеченню національних інтересів і економічної безпеки країни.

Метою статті є дослідження трансформації моделі економічної дипломатії в умовах зростаючої глобалізації міжнародних економічних зв'язків.

Серед мало досліджених проблем залишається необхідність аналізу чинників і наслідків трансформації моделей економічної дипломатії та їх обґрунтування. У цьому контексті необхідно звернути увагу на такі питання: 1) взаємозалежність моделей економічної дипломатії, 2) механізм трансформації моделі економічної дипломатії планово-адміністративної економіки до моделі економічної дипломатії ліберальної ринкової економіки.

Аналіз останніх джерел та публікацій. Дослідники обґрунтовують економічну дипломатію у контексті функціонального призначення, розглядаючи її з позиції методів, інструментів та засобів досягнення цілей міжнародної економічної діяльності країни. Деякі фахівці, наприклад К.А. Фліссак [5], приділяють вагому увагу суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності. При цьому багато економістів акцентують свою увагу на стратегічних напрямках діяльності, векторах зовнішньоекономічної діяльності та проблемах їх досягнення. Вивченню систем та методів економічної дипломатії присвячені праці багатьох вітчизняних та

зарубіжних учених, серед них В.А.Вергун [1, 6] , Н.Д.Городня [2], З.О.Луцишин [3], В.В.Величко [4], , О.Шаров [8], В.Д.Щетинін [9] та ін.

У процесі роботи використано наступний комплекс загальнонаукових та спеціальних методів дослідження: метод аналізу та синтезу; діалектичний; системно-структурного; історико-логічний метод; алгоритмічні методи. Крім того, в процесі дослідження використовувалися методи кількісного та якісного порівняння; метод секторального аналізу та ін.

Виклад основного матеріалу. Основним призначенням економічної дипломатії є формування умов для доступу і просуванню вітчизняних товарів і послуг на зовнішні ринки, захист національних стратегічних і економічних інтересів держави за кордоном, а також підтримка засобами і методами цієї дипломатії соціально-економічному розвитку країни, підвищенню її конкурентоспроможності, забезпеченню її національної й економічної безпеки. Саме словосполучення "економічна дипломатія" означає дипломатичні службові дії, сконцентровані на збільшенні експорту, залучення іноземних інвестицій та участі в роботі міжнародних економічних організацій, тобто, дії, зосереджені на підтвердженні економічних інтересів країни на міжнародному рівні.

Глобалізаційні процеси поставили перед економічною дипломатією ряд нових викликів, що обумовлені ускладненням функціонування світової економіки, а розв'язання численних внутрішніх проблем окремих країн стало спільним інтересом всіх учасників на цьому ринку. В умовах глобалізації національні економічні системи почали зазнавати все сильнішого впливу міжнародних інститутів. У таких умовах пріоритетним завданням економічної дипломатії стає прийняття максимальних заходів щодо ефективного функціонування національної економіки з урахуванням вимог світового ринку [10]. До завдань економічної дипломатії із захисту національних інтересів відноситься забезпечення зовнішньоекономічної безпеки, тобто попередження або запобігання загроз для збалансованого розвитку економіки внаслідок порушення зовнішньоекономічних зв'язків і стану навколишнього середовища, для задоволення потреб за рахунок цих зв'язків у життєво важливих областях. В сучасних умовах критерієм успіху економічної дипломатії потрібно вважати не придушення або дискримінацію партнера, а знаходження балансу інтересів. У цій системі кожен переслідує власні інтереси, але досягає їх у тій мірі, в який це дозволяє внутрішній потенціал, його можливості [7]. Останнім часом, покращення комерційних і економічних взаємин між державами знаходиться в самому центрі дипломатичних дій. Основні причини інтересу дипломатії до її історичних економічних витоків заснована на наступному:

- у більшості розвинутих країн, частка зовнішньої торгівлі та інвестицій у ВВП постійно зростає в порівнянні з місцевим виробництвом;
- здійснення економічних реформ у процесах орієнтації на ринкову економіку розвинутих країн, також як і стратегія розвитку, заснованих на

зміцненні експорту, сприяє більш швидкій інтеграції держави в глобальну світову економіку;

- глобалізація торгівлі і бізнесу – нарощування виробництва і розширення сфери надання послуг, створюють необхідність активізувати багатосторонні регулярні зв'язки між країнами;
- розширення регіональних торговельних угод з метою усунення бар'єрів для міжнародної торгівлі та інвестиційних процесів – ЄС, MERCOSUR, NAFTA, FTAA та ін. – визначають у значної мірі їх провідну роль.

Економічна дипломатія спирається на три фундаментальних блоки:

- державний і міжнародний досвід, а також арсенал прийомів, засобів і методів традиційної дипломатії;
- матеріальні, фінансові і науково-технічні ресурси держави, без яких участь в економічній дипломатії неможлива. До таких ресурсів держави слід віднести трудові ресурси, сировинні ресурси, науково-технологічні розробки та ін.;
- інститути зовнішньоекономічної діяльності в країні і за кордоном (міністерства закордонних справ, посольства, торгово-промислові палати).

Розглянемо американську, скандинавську, західноєвропейську фінансові моделі і на основі цих моделей запропонуємо механізм трансформації моделі економічної дипломатії планово-адміністративної економіки до моделі економічної дипломатії ринкової економіки.

Американська модель – характеризується максимальним рівнем самозабезпечення і самофінансування, має незначний рівень бюджетної централізації національного продукту (25-30%), тобто в центральному бюджеті зосереджується лише 30% доходів. При цьому забезпечення виконання державою функції оборони обумовлене воєнною доктриною, яка спирається на провідну роль США у світі. Це могутня у воєнній сфері держава, яка багато коштів витрачає на воєнні цілі. Для виконання економічної та соціальної функцій кошти теж централізуються, але за принципом мінімальності. У соціальній сфері розрахунок ведеться виходячи із необхідності забезпечення тільки тих верств населення, які не можуть обходитися без державної фінансової допомоги. Оскільки частка такого населення незначна, то і потреба у фінансуванні соціальних програм мінімальна. Економічна дипломатія американської моделі здійснюється через відомства зовнішніх відносин, дипломатичних представництв, делегацій на міжнародних заходах (самітах, дипломатичних прийомах, конференціях, міжнародних ярмарках і т.д.). Характеризується демократичністю, прозорістю та інформаційною відкритістю. В той же час застосовує жорсткі санкції та обмеження для захисту власних інтересів та економіки.

Протилежністю американській є скандинавська модель. Для неї характерною є розгалужена державна соціальна сфера, що потребує відповідного рівня централізації ВВП у бюджеті – до 60%. Вона забезпечує

належний рівень державних соціальних послуг для всього населення, хоча водночас для можливості вибору та для конкуренції існує і приватний сектор. Ця модель характеризується як високим рівнем доходів населення, так і високим рівнем їх оподаткування. Вона створює клімат упевненості і соціальної врівноваженості. Але вона можлива лише за умов високого рівня доходів громадян (після сплати високих податків має залишитись достатньо доходів для індивідуального споживання) та належної культури і свідомості народу, відповідного ставлення до праці, поваги до державного сектору. Якщо таких передумов немає, то модель, що заснована на подібному рівні централізації і відповідній побудові соціальної сфери, не може бути ефективною і веде до розвалу економіки, як це сталося на теренах колишнього СРСР. Економічна дипломатія у скандинавській моделі, як технологія управління, переходить у область переговорів. Вона виступає засобом врегулювання міжнародних конфліктів, використовується при пошуку вигідних рішень та компромісів. Скандинавська модель економічної дипломатії є складовою міжнародного співробітництва. Але така модель у більшій мірі покладається на класичну дипломатію, використовуючи "економічну" складову як засіб управління.

Західноєвропейська модель характеризується поміркованим рівнем централізації ВВП у бюджеті – 35-45%. Такою ж поміркованою вона є й у сферах оподаткування та надання державою соціальних послуг, передусім у галузі освіти. Загальна середня та вища освіта в умовах західноєвропейської моделі є досить доступними. Це забезпечується відповідною державною політикою, яка має об'єктивні передумови, адже у сучасному світі тільки освічена нація має широкі перспективи економічного та соціального розвитку. Однак, звичайно, це можливо в умовах багатої країни, яка має необхідні кошти. Тобто, відзначаючи певні переваги західноєвропейської моделі, слід пам'ятати про реальні можливості. Отож, західноєвропейська модель економічної дипломатії має риси скандинавської та американської моделей економічної дипломатії. Водночас уряди таких країн забезпечують у меншій мірі апарат економічної дипломатії, ставлячи пріоритет на класичний переговорний процес. Західноєвропейська модель економічної дипломатії являє собою сукупність невійськових заходів, прийомів та методів, що використовуються з урахуванням конкретних умов і характеру завдань. Останні мають бути міжнародними за сферою використання, насиченими за своєю суттю, відображати національні інтереси і забезпечувати національну безпеку за рівнем своєї значущості.

Зважаючи на тенденції, зміни та трансформації в міжнародній економічній дипломатії виділимо планово-адміністративну модель економічної дипломатії з притаманними до неї інструментами (рис. 1), яку використовують країни з перехідною економікою (Україна, Казахстан, Білорусія, Росія) та ринкову (демократичну) модель економічної дипломатії, яку використовують

високорозвинені країни (США, ЄС та ін.). Зауважимо, що існують частково відкриті національні господарства, групи національних господарств, між якими існує повна відкритість, але уже немає (майже) країн, національні господарства яких були б повністю відірвані від світового господарства [5].

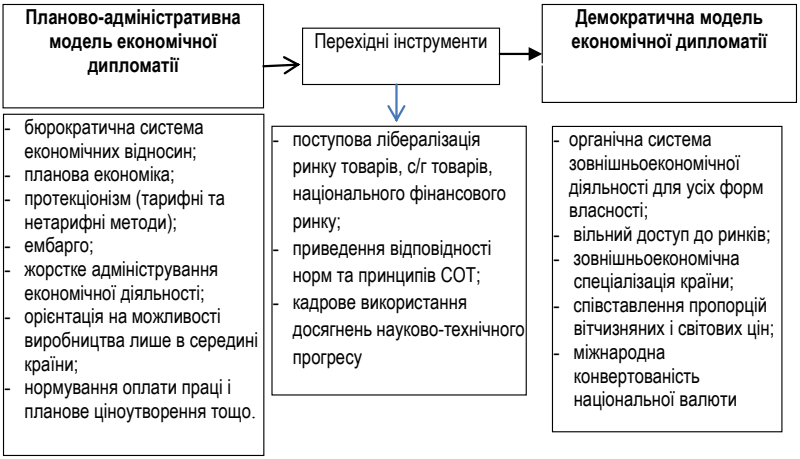

Рис 1. Взаємозалежність моделей економічної дипломатії
Джерело: складено автором за матеріалами [12]

На рис. 1 описано взаємозалежність моделей економічної дипломатії, а саме перехідні інструменти від планово-адміністративної моделі економічної дипломатії до ринкової (демократичної) моделі економічної дипломатії. Зважаючи на досвід розвинених країн, які не так давно стали членами ЄС , а саме Латвія, яка офіційно вступила в Єврозону 1 січня 2014 року, Хорватії, Болгарії та Румунії, економічна дипломатія відіграла одну з головних ролей у переговорному процесі. При трансформаційних процесах економік, економічна дипломатія повинна також використовувати економічні інструменти, як перехідний плацдарм, від планово-адміністративної моделі економічної дипломатії до демократичної моделі економічної дипломатії. Вона має сприяти покращенню не тільки переговорному процесу, а і налагодженню економічній стабільності в середині країни, за рахунок залучення іноземних інвестицій, надання доступу національних виробників на зовнішні ринки. Тож економічна дипломатія має поступово лібералізувати ринки товарів та послуг, приводити своє внутрішнє законодавство у відповідність до світових стандартів високорозвинених країн, вести переговори на всіх ланках економічної діяльності як країни так і суб'єктів підприємницької діяльності.

Розвиток економічної дипломатії і її методів в умовах глобалізації можна простежити на прикладі різних країн, як розвинених, так і тих що розвиваються. В кожної з них свій підхід до розуміння економічних інтересів і економічної дипломатії. Так, одні країни при визначенні цих інтересів і політико-дипломатичних методів їхнього досягнення виходять із факторів історичного плану, інші опираються на ідеологічні імперативи, треті націлені на прагматичні цілі збереження або досягнення лідерства, захисту суверенітету або територіальної цілісності, проведення реформ або забезпечення соціально-економічного благополуччя. Найбільш результативним є саме останній вибір, коли головними орієнтирами дипломатії, та й всієї зовнішньої політики, виступають не міфічні політичні ідеї або теологічні імперативи, а зростання національного виробництва і рівня життя населення.

Найбільш яскравим прикладом як економічна дипломатія окремої країни впливає на розвиток глобальної світової економіки і здійснення своїх політичних інтересів можна простежити на прикладі США. Уряд США визначає внутрішню і зовнішню політику багатьох країн за посередництвом Міжнародного валютного фонду, Всесвітнього банку і ряду інших організацій, а також завдяки програмам фінансової допомоги. Економічна дипломатія США вплинула на створення американського трансатлантичного співтовариства і глобальної економіки Пріоритетними цілями економічної дипломатії США є забезпечення захисту інтересів американських компаній за кордоном, розширення і залучення нових країн-партнерів в регіональні і глобальні інституції, реалізація нових торгівельних угод, реформування економіки з метою залучення більшої кількості населення до офіційної, прозорої економічної діяльності [9].

Заслуговує на увагу розвиток економічної дипломатії Китаю. КНР сьогодні є активним учасником світового ринку, поступово, зміцнюючи свої позиції, у тому числі, за допомогою засобів економічної дипломатії. Одним з успішно розв'язуваних завдань сучасної економічної дипломатії КНР є пошук доступу до світових інтелектуальних ресурсів. У першу чергу мова йде про передачу технологій, серед яких найбільший інтерес представляють технології в сфері енергетики і охорони навколишнього середовища. Протягом 1984-2007 рр. Китай уклав близько 10 тис. контактів про придбання високих технологій на загальну суму 25,42 млрд. дол. Основним джерелом надходження є країни-члени Євросоюзу та Японія. Лише у європейських країнах Китай придбав майже 30 тис. технологій на загальну суму 111,1 млрд. дол., що склало 40% усього імпорту високих технологій країни. Сьогодні перед Китаєм стоїть завдання не тільки зберегти існуючі ринки для експорту але знайти нові, а також скоротити розрив у розвитку між розвиненими прибережними районами, такими як Шанхай, та відсталими частинами материкового Китаю. В рамках цих завдань, голова КНР Сі Цзиньпінь під час свого візиту в Німеччину на початку 2014 року запропонував створити новий "економічний Шовковий шлях", який буде зв'язувати Китай і Європу.

Серед країн СНД, які активно використовують економічну дипломатію є Російська Федерація. Для просування своїх економічних інтересів Росія традиційно активно використовує дипломатичні канали (ООН, Велика вісімка). Особливістю сучасної російської економічної дипломатії є захист інтересів великих проектів геополітичного виміру (Євразійське економічне співтовариство, проект "Північний потік", розвиток відносин з Китаєм), підтримка інтересів великого бізнесу за кордоном [12]. Росія ставить одним із пріоритетних завдань, перед представниками своїх дипломатичних представництв за кордоном, надання постійної дипломатичної підтримки вітчизняному бізнесу, одночасно "сам бізнес повинен тримати МЗС і його структурні підрозділи, в тому числі і за кордоном, в курсі своїх планів, а закордонні установи – енергійніше надавати допомогу російським компаніям в роботі на зовнішніх ринках і в реалізації перспективних економічних ініціатив". Слід відмітити, що сучасна економічна дипломатія Російської Федерації щодо країн "близького зарубіжжя" є по суті знаряддям для реалізації імперських інтересів, характерним проявом чого є використання монопольного становища в сфері енергетики в геополітичних інтересах, торгові війни, використання прямої військової агресії.

Яскравим прикладом використання економічної дипломатії Російською Федерацією є російсько-українські економічні відносини, які значно ускладнилися на фоні останніх подій (анексія Криму, військова агресія на сході країни). Російсько-українські торгівельні суперечки ведуться постійно з часу проголошення незалежності України. Вони були різні за інтенсивністю і товарними обмеженнями. Однак, російська агресивність почала яскраво проявлятись останні два роки – тобто з того часу, коли Україна заявила про перехід у завершальну стадію переговорного процесу про ЗВТ із Європейським союзом. Із середини 2013 року ці війни стали більш жорсткішими. У 2013 році експорт українських товарів до Росії склав 24% [11]. Примітним у структурі зовнішньої торгівлі між Україною та Росією є те, що найбільші складові експорту українських товарів до Росії є саме ті категорії товарів, які є найбільшими категоріями імпорту з Росії. За всіма ними, окрім безумовно імпорту мінерального палива, нафти і продуктів її переробки, експорт України до Росії перевищує імпорт з Росії. В 2014 році Російська Федерація ввела заборону на ввезення нашої молочної продукції, соків, сої, соєвого шроту соняшника та кукурудзяної крупи картоплі, консервованої плодоовочевої продукції, рибних консервів. Фрукти, овочі та зелень з України зараз не можна ввозити навіть у ручній поклажі. Ці заходи мають явний маніпуляційний характер для того щоб примусити керівництво України до тих чи інших кроків вигідних Кремлю, оскільки, в економічному плані вони невигідні і самій Росії. Ще одним прикладом активного використання економічної дипломатії Росією можна назвати співпрацю у паливно-енергетичному комплексі. Аналітика показую, що при формуванні цін на паливні ресурси для України Росія використовує лише політичні фактори. Наприклад ціна на газ для України не

має нічого спільного з світовими цінами, назначається напряму з Кремля і є одним з основних засобів тиску на уряд України. Метою "газових війн" є шантаж основних споживачів (Україна, ЄС), спроби взяти під контроль ГТС України, усунення України з транзитних коридорів туркменського та середньоазійського газу, монополізація поставок природного газу. Росія готова піти навіть на значні збитки, аби змусити Україну прийняти заздалегідь невигідні умови. Так, російський газовий монополіст "Газпром" заявляє про готовність відмовитися від використання газосховищ на Західній Україні та орендувати значно менші сховища у Європі, де ціна оренди більша в рази. Наприклад, за ціну оренди австрійського сховища Хайдах "Газпром" складає 75 дол. за тисячу кубометрів газу, а українська ціна – 4 дол. за тисячу кубометрів.

Істотно інший характер носить сучасна європейська дипломатія. Насамперед це пов'язано з більшими конкурентними можливостями економіки об'єднаної Європи і з наявністю сильних виробничих мікросуб'єктів (малі підприємства), високих технологій. Так, малі підприємства є лідерами по створенню нових робочих місць, вкладу у ВВП, зокрема, у деяких країнах Європи кількість зайнятих працівників у малих підприємствах досягає 90%. Звідси і переважна мікроекономічна дипломатія, для якої характерне пряме сприяння бізнесу, нарощуванню його експортних переваг. З цією метою широко використаються державні субсидії, формуються бюро інформації з питань зовнішньої торгівлі, проводяться круглі столи за участю представників бізнес-кіл і професійних дипломатів у зарубіжних країнах. Мета цих заходів – виробити глобальну стратегію просування європейського бізнесу. Наприклад, в економічному департаменті МЗС Німеччини існує робоча група, у завдання якої входять супровід торговельних делегацій, підтримка різних регіональних підприємницьких ініціатив, створення іміджу країни, привабливого для інвесторів. Практика залучення до роботи в системі економічної дипломатії представників приватного бізнесу широко поширена у Франції. Європейську економічну дипломатію можна назвати консервативною за характером використовуваних методів, досить помірною, позбавленою підкресленої агресивності. Але вона стабільна, і цікава для партнерів, тому що в ній не сильно виражена політична мотивація. Історично склалося так, що Великобританія має багатий досвід використання економічної дипломатії. Ще в середньовіччі тогочасні правителі Англії для забезпечення своїх торговельних інтересів відкривали в інших державах консульства. Поступово торговельна політика стала невід'ємною частиною сучасної дипломатії Великобританії. Сьогодні Великобританія приділяє особливу увагу економічному розвитку своєї країни. На державному рівні економічною дипломатією опікується Форін офіс (міністерства закордонних справ) одним з головних завдань якого є просування економічних інтересів Великобританії за кордоном [13].

Дипломатія економічного "з'єднувального мосту" між Сходом і Заходом характерна для Туреччини, яку все частіше характеризують як

"близькосхідного тигра". Стратегія експортної орієнтації, залучення інвестицій, своєчасний вихід на східноєвропейські і євроазіатські ринки постсоціалістичних країн привели до того, що Туреччина увійшла до числа 20 найбільших економік світу. Ефективна економічна дипломатія цієї країни в сполученні із зовнішньополітичною доктриною "нульових проблем із сусідніми країнами" представляє позитивний досвід швидкого реагування на регіональні реалії, і вмілого їхнього використання в національних інтересах.

Як видно з рис. 2 щоб побудувати ліберальну, ринкову економічну модель дипломатії треба спочатку змінити внутрішню модель економіки країни і, відповідно, змінити модель перерозподілу благ в країні.

Особливо важливим механізмом демократичної моделі економіки є постійні місії при міжнародних організаціях, наприклад (ООН), європейському відділенні ООН та інших міжнародних організаціях у Женеві. Необхідно підтримувати контакти з відомими міжнародними організаціями (МОН, ВОЗ), брати участь у засіданнях Європейської економічної комісії ООН (ЄЕК), у переговорних раундах в рамках Світової організації торгівлі (СОТ) [12].

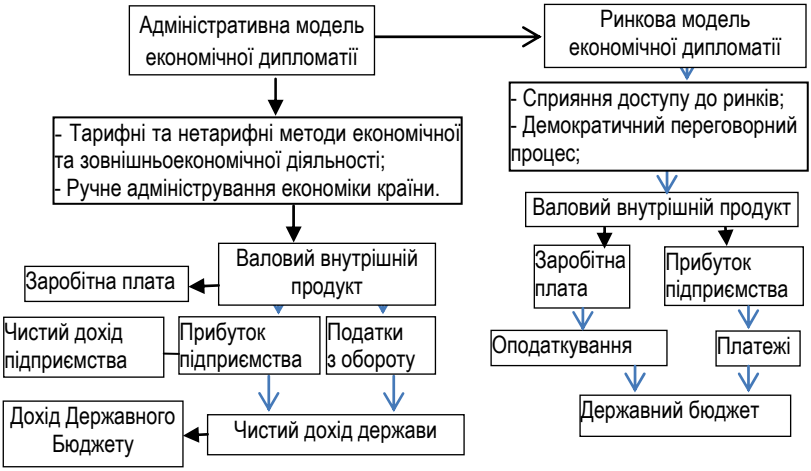

Рис. 2. Трансформація адміністративної моделі економічної дипломатії до ринкової моделі економічної дипломатії

Джерело: складено автором за матеріалами [8].

Висновки. Процеси глобалізації, супроводжуються посиленням міжнародної конкуренції і постійно вимагають активної участі держави в просуванні і захисті національних інтересів на світовому ринку. Державна підтримка в різних формах служить сьогодні найважливішим фактором успішної діяльності вітчизняних компаній і країни в цілому, на світовому ринку. Мова йде не про підміну ринкових принципів господарювання, а про

підвищення конкурентоздатності національних виробників, що працюють у конкурентному ринковому середовищі. Економічна дипломатія при трансформаційних процесах економік країн стає одною з пріоритетних інструментів економічної функції держави. Пріоритет економічних інтересів, що є результатом співробітництва між країнами, незважаючи на існуючі між ними відмінності, викликані різними шляхами розвитку економік, ефективно переборюються і сприяють розвитку більш сильних соціальних, економічних і політичних взаємин у світі, і в цьому процесі роль економічної дипломатії незамінна. Таким чином, в результаті проведеного дослідження автором проаналізовано моделі внутрішньо-економічної дипломатії, до яких відноситься американська, скандинавська та західноєвропейська, досвід та принципи яких є актуальними при трансформаційних процесах економік країн. Запропонована трансформація моделей економічної дипломатії, де похідною ланкою між командно-адміністративною моделлю економічної дипломатії і демократичною моделлю економічної дипломатії. Майбутні дослідження необхідно спрямувати на пошук інструментів позитивного вирішення міжнародних економічних проблем, оскільки, у цьому і полягає головна дипломатична місія країн-учасниць сторін переговорного процесу.

Література

1. Вергун В.А. Економічна дипломатія США: суть та особливості // Актуальні проблеми міжнародних відносин: збірник наукових праць / Київ. нац. університет ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнародних відносин; [ред. гол.: Губерський Л.В. (гол. ред. та ін.]. – Київ, 2009 −. Вип. 86, ч. 1, с.173-175.

2. Городня Н.Д. Економічна дипломатія адміністрації Барака Обами: Східно Азійський напрям // Актуальні проблеми міжнародних відносин: збірник наукових праць / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнародних відносин; [ред. кол.: Губерський Л.В. (гол. ред. та ін.]. – Київ, 2013 −. Вип. 112, ч. 1, с.188-197.

3. Луцишин З.О. Стратегії економічної дипломатії у становленні інституційних функціональних зв'язків у "Великій Азії" (на прикладі концепту "Енергетичного клубу" шанхайської організації співпраці) / З. О. Луцишин, О. І. Дікарєв // Актуальні проблеми міжнародних відносин: збірник наукових праць / КНУ ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. Відносин; [ред. кол.: Губерський Л.В. (гол. ред.) та ін.] – Київ, 2011. –Вип. 99, Ч. 2. – С. 164-175.

4. Величко В.В. Розвиток китайської економічної дипломатії: наукові підходи, досягнення та проблеми // Науковий вісник Дипломатичної академії України / Дипломатична академія України. – Київ, 2010. – Вип. 16: Зовнішня політика, світова дипломатія і світовий порядок: зміст, закономірності, механізми розвитку. − С. 111-120. – ISBN 966-7196-06-2 (В16)

5. Фліссак К. А. Економічна дипломатія в механізмах інтеграції країн СНД // Актуальні проблеми міжнародних відносин: збірник наукових праць / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнародних відносин; [ред. кол.: Губерський Л.В. (гол. ред. та ін.]. – Київ, 2013 −. Вип. 113, ч. 2, С.51

6. Вергун В. А. Економічна дипломатія в системі факторів міжнародної конкурентоспроможності України // Теоретичні та прикладні питання економіки: збірник наукових

праць / МОНУ; КНУ імені Тараса Шевченка; Ін-т конкурентного суспільства. – Київ, 2007. – Вип. 12. – С. 40-48.

7. Лихачев А.Е. Экономическая дипломатия России. Новые вызовы и возможности в условиях глобализации / А.Е. Лихачев. – М.: ЗАО "Издательство "Экономика", 2006. – 461 с.

8. Шаров О. Економізація зовнішньої політики: сьогоднішня українська тактика / О. Шаров // Економічний часопис-XXI. – 2007.– № 9-10. – С. 21-26.

9. Щетинин В. Д. Экономическая дипломатия : учеб. пособие / В. Д. Щетинин. – М. : Международные отношения, 2001. – 280 с.

10. Kostecki, M., Naray, O. (2007). Commercial Diplomacyan International Business. Discussion Papersin Diplomacy. The Hague: Netherlands Institute of International Relations "Clingendael".

11. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/

12. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. − [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.wto.org/.

13. Офіційний сайт Нідерландського інституту міжнародних відносин. − [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.clingendael.nl/.

References

1. Verhun V.A. (2009). Economic Diplomacy USA: essence and features. L.V. Guberskiy (Eds.), − Actual problems of international relations*:* Collected Works by Institute of International Affairs, 86, (part 1), (pp. 173-175), Kyiv: KievNUofTSH.

2. Horodnia N.D. (2013). Economic diplomacy Barak Obama administration: East Asian direction. L.V. Guberskiy (Eds.), − Actual problems of international relations: Collected Works by Institute of International Affairs, 112, (part 1), (pp. 188-197), Kiev: KyivNUofTSH.

3. Lutsyshyn Z.O. (2011). Strategy of economic diplomacy in the development of institutional functional connections in the "Great Asia" (for example, the concept "Energy Club" Shanghai Cooperation Organization) (Lutsyshyn Z.O, Dikaryev O.I.)]. L.V. Guberskiy (Eds.), − Actual problems of international relations*:* Collected Works by Institute of International Affairs, 99, (part 2), (pp. 164-176), Kyiv: KievNUofTSH.

4. Velichko V.V. (2010). The development of China's economic diplomacy: scientific approaches, achievements and challenges. − Scientific Bulletin of the Diplomatic Academy: Foreign Policy, global diplomacy and world order: the content, the patterns and mechanisms of world order, world politics and diplomacy at present, (pp.111-120), Kiev: Ministry of Foreign Affairs of Ukraine.

5. Flissak K.A. (2013). Economic diplomacy in the mechanism of integration of the CIS. L.V. Guberskiy (Eds.), − Actual problems of international relations*:* Collected Works by Institute of International Affairs, 113, (part 2), (pp. 51), Kiev: KievNUofTSH.

6. Verhun V.A. (2007). Economic diplomacy system factors in international competitiveness of Ukraine. – Collected Works of theoretical and applied economics question: Institute of competitors Society, MONU, 12, (pp.40-48), Kiev: KievNUofTSH.

7. Likhachev A.E. (2006). Russian economic diplomacy. New challenges and opportunities of globalization. Moscow: Economics.

8. Sharov O. (2007). Economization of foreign policy: current Ukrainian Tactics. − Economic Journal- *XXI.* 9-10, (pp.21-26).

9. Shchetynin V.D. (2001). Economic diplomacy: a tutorial]. Moscow: International relations, − pp.280.

10. Kostecki, M., Naray, O. (2007). Commercial Diplomacyan International Business. Discussion Papersin Diplomacy. The Hague: Netherlands Institute of International Relations "Clingendael".

11. The official website of the State Statistics Ukraine. [Electron resource] . – Mode of access: http://www.ukrstat.gov.ua/

12. Official site of the World Trade Organization. [Electron resource] . – Mode of access: http://www.wto.org/.

13. The official website of the Netherlands Institute of International Relations. . [Electron resource] . – Mode of access: http://www.clingendael.nl/.

О.О. Мамалыга, асп.
КНУ имени Тараса Шевченко

ТРАНСФОРМАЦИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДИПЛОМАТИИ В МЕЖДУНАРОДНЫХ ЕКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЯХ

В статье рассматривается модель трансформации экономической дипломатии, изучаются внутренние модели экономической дипломатии стран и трансформация административной модели экономики к рыночной модели экономики, выделяются приоритетные экономические цели дипломатии при трансформации экономических систем.

Ключевые слова: *трансформационная экономика; модели экономической дипломатии стран; переходная экономика; инструменты экономической дипломатии.*

O.O. Mamalyga, Postgraduate student
Taras Shevchenko National University of Kiev

TRANSFOMATON OF ECONOMIC DIPLOMACY IN AN INTERNATIONAL ECONOMIC

The article devoted transformation of economic diplomacy model, examines the internal model of economic diplomacy, defined the transformation of administrative model economy to a market economy, distinguishes priority economic goals of diplomacy in the transformation of economic systems.

Globalization is supported by increase international competition and constantly requires the active participation of the state in promoting and protecting national interests in the global market. Today the most important factor of successful domestic companies and the country in the global market is state support in various forms. Economic diplomacy in the process of transformation of the economy is one of the priority instruments of economic functions of the state. Thus, as a result of the study the author analyzes the model internally and economic diplomacy, which include American, Scandinavian and Western European experience and principles which are relevant in the process of transformation of the economy. Author proposed transformation model of economic diplomacy, which derives link between command-administrative model of economic diplomacy and democratic model of economic diplomacy.

Keywords: *transformational economy model of economic diplomacy; transition economy; the tools of economic diplomacy.*